

MIŠKO DARBŲ RANGOVŲ ASOCIACIJA

2017-03-07

Dėl valstybinių miškų valdymo pertvarkos

Miškuose darbus (sėklų rinkimas, sodmenų išauginimas, miško sodinimas, želdinių priežiūra ir apsauga, jaunuolynų ugdymas, medienos sortimentų gamyba ir ištraukimas, ir kt.) atlieka žmonės. Jie būna samdomi darbuotojai arba dirba individualiai.

Pagal teisinę formą miškuose darbus vykdo:

1. UAB, kurių pagrindinė veikla miškininkystė
2. UAB, kurių pagrindinė veikla nėra miškininkystė
3. MB, kurių pagrindinė veikla miškininkystė
4. MB, kurių pagrindinė veikla nėra miškininkystė
5. Individualios įmonės, kurių pagrindinė veikla miškininkystė
6. Individualios įmonės, kurių pagrindinė veikla nėra miškininkystė
7. Miško savininkų kooperatyvai
8. Žemės ūkio bendrovės
9. Ūkininkai
10. Individualią veiklą pagal pažymą vykdančys asmenys
11. Individualią veiklą pagal verslo liudijimą vykdančys asmenys
12. Dirbantys pagal kvitus
13. Dirbantys nelegaliai

Visi, išskyrus tirs paskutinius, dalyvauja miškų urėdijų viešuosiuose pirkimuose ir atlieka urėdijų darbus. Laimėję konkursus persamdo ir tirs paskutinius.

Kiek žmonių dirba tiesiogiai miškuose nėra jokioje statistikoje. Pagal medienos paruošų apimtį ir jų santykį su ūkiniais darbais turėtų būti ne mažiau 4000 asmenų.

Kryptingos kaimų naikinimo politikos ir miškų urėdijų trumparegiškos veiklos pasekoje tiesiogiai dirbančiųjų miške padėtis tik blogėja. Prieš dešimtmetį ir seniau kaimuose gyvenantys žmonės susirasdavo darbo miške. Įvedus kirtimų laiko apribojimus po kelis mėnesius tenka būti be darbo. Todėl teko ieškotis darbo kitur, nes atlyginimai nėra tokio dydžio, kad galėtum sukaupti nedarbo laikui.

Tam, kad turėti darbo netoli namų, reikia laimėti konkursą vietinėje urėdijoje. To pasiekama pateikiant mažiausias kainas, kurios tapo mažesnės už normalią savikainą. Už tokią kainą galima dirbti tik mokant dalį atlyginimo vokelyje arba naudojant nelegalų darbą. Įmonės priverstos dalyvauti konkursuose visoje Lietuvos teritorijoje, kad rastų darbo savo žmonėms. Todėl įmonės iš Suvalkijos dirba Zarasuose, įmonės iš Žemaitijos – Šalčininkuose.

Savo laiku miško ruošos įmonės investavo į pažangių mechanizmų įsigijimą, kurie kainavo virš milijono litų vienetas. Taip pakilo darbų našumas, sumažėjo dirbančiųjų sunkų fizinį darbą žmonių poreikis. Nors visi darbai urėdijose buvo atliekami laiku (kiek leidžia gamtinės sąlygos), tačiau vėliau tokią techniką įsigijo urėdijos. Urėdijos su savo technika dirba geresnėse biržėse, o rangovams palieka šlapesnes, mažesnio vidutinio tūrio ar dėl kitų sąlygų brangiau iškirsti kainuojančias. Ėmus trūkti darbo apimčių ir negalint išmokėti lizingo, dalis privačių įmonių technikos buvo gražinta bankams, kai kurios įmonės likvidavosi. 2016-tais metais miško kirtimo ir traukimo mechanizmų įsigyta dvigubai mažiau nei 2015-tais metais. Per 2016 metus nenuperkta nei viena nauja kirtimo mašina.

Tačiau kadangi urėdijose (valstybinė nuosavybė) mechanizmai naudojami neefektyviai, jų savikaina didelė. Urėdijos, norėdamos sumažinti bendrą savikainą, paslaugų pirkimo konkursuose ėmė taikyti maksimalių įkainių praktiką. Jei siūloma didesnė kaina – pasiūlymas atmetamas. Ta maksimali kaina kai kur tapo žemiau objektyvios savikainos, todėl kai kurios įmonės priverstos naudoti nelegalų darbą, mokėti dalį uždarbio vokeliuose, negali užtikrinti elementarių saugaus darbo reiklavimų.

Daugeliui darbingų žmonių emigravus į užsienį ar lengvesnius darbus miestuose, miškuose neliko kam dirbti rankiniais įrankiais atliekamus darbus. Su sudėtinga technika taip pat nėra kam dirbti, nes specialistai rengiami tik formaliai, į darbo rinką ateina neturėdami net

elementarių praktinio darbo įgūdžių. Jus tenka sodinti į brangią techniką ir leisti ją laužyti kol išmoks dirbti. Išmokę dažniausiai išvažiuoja į Skandinavijos miškus, kur atlygis už tokį pat darbą keleriopai didesnis. Ir darbo sąlygos ten civilizuotos: nedirbama be išėginių, po 12 val kasdien, savaitėmis gyvenant vidury miškų vagonėliuose be jokių buitinių patgumų, t.t. ir žiemą.

Sutartys su urėdijomis pasirašomos dažniausiai metams, su galimybe pratęsti iki trijų. Tai per trumpas laikas investicijoms į mechanizmus atsipirkti.

Dalį darbų apimčių rangovai susiranda privačiuose miškuose. Kokią dalį darbų privačiuose miškuose atlieka rangovai, o kokią patys savininkai, nėra oficialios analizės ir statistikos. Tačiau taip sutapo (jei nebuvo suplanuota), kad įvedus 5 proc. mokestį privatiems miškų savininkams, skandinavai ėmė supirkinėti miškus. Jų siūlomos kainos yra aukštesnės už priimtinas Lietuvos įmonėms, kurios verčiasi medienos verslu. Savininkui beveik trečdaliu pelningiau (įvertinus mokesčius) parduoti nuosavybę, nei mišką nusikirtimui. Skandinavai nusipirktų miškų nekerta, todėl darbų apimtys privačiuose miškuose sumažėjo daugiau nei trečdaliu. Leidimų kirtimui išduota trečdaliu mažiau, tačiau kai kurie plotai taip ir lieka nekirsti dėl nežinomų priežasčių (niekas jų neanalizuoja). Jei mažiau kertama, mažiau atliekama ir visų kitų darbų: atkūrimo, priežiūros, ugdymo.

Esant tokiai padėčiai, darbus miškuose vykdančioms žmonėms tampa labai neramu dėl savo investicijų ir savo darbuotojų ateities, kai bus pertvarkytas valstybinių miškų valdymas. Viešuose pasisakymuose visiškai nekalbama apie rangovų padėtį po pertvarkos:

1. Ar dabar sudarytos sutartys su urėdijomis bus automatiškai pratęstos, ar bus nauji konkursai
2. Ar viena įmonė optimizuos turimų miško ruošos mechanizmų skaičių, ir tada rangovų kirtimo mašinos ir medienos traukimo technika bus nereikalinga, ar atvirkščiai – bus grįžta prie visų miško ruošos paslaugų pirkimo, urėdijų mechanizmams nesudarant išskirtinių sąlygų;
3. Ar nauja valstybinė įmonė ir toliau skatins nelegalų darbą ir atlyginimus vokeliuose, nustatydamas maksimalius įkainius, ar atvirkščiai – nustatys minimalias kainas, žemiau kurių viešuosiuose pirkimuose nebus galima siūlyti.

Asociacijos pirmininkas

868715351

asociacija@miskodarbai.lt

Vidmantas Jusas